

คู่มือโครงการตามตัวชี้วัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
โดยใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไปพลางก่อน
โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย,มะม่วงหิมพานต์)
เพื่อความยั่งยืน

1. ความเชื่อมโยง

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

1.2 แผนแม่บท ด้านการเกษตร

- แผนแม่บทย่อย

2. หลักการและเหตุผล

พืชเคี้ยวมัน หมายถึง พืชที่เน้นบริโภคแต่เมล็ดและมักจะมีเปลือกค่อนข้างแข็ง เคี้ยวแล้วให้รสชาติมัน ๆ อร่อย เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ที่เรารู้จักและคุ้นเคยในที่นี่ คือ มะคาเดเมียและมะม่วงหิมพานต์

สำหรับ “มะคาเดเมีย” มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย แพร่ขยายไปยังสหรัฐอเมริกาโดยปลูกมากที่สุดที่รัฐฮาวาย เข้ามาประเทศไทยมากกว่า 70 ปี มาแล้ว ได้ชื่อว่าเป็นราชาแห่งพืชเคี้ยวมัน เนื่องจากมีรสชาติอร่อยและมีราคาแพงที่สุดในโลก นอกจากนั้น มะคาเดเมียยังอุดมไปด้วย วิตามินมากมาย เต็มไปด้วยน้ำมันพืชไม่อิ่มตัว ซึ่งน้ำมันพืชไม่อิ่มตัวมีคุณสมบัติที่ดี ในการช่วยลดคอเลสเตอรอลให้แก่ร่างกาย ต้นมะคาเดเมียมีอายุยืนยาวถึง 100 ปี เนื้อไม้ยังมีประโยชน์ใช้สอย โดยนำมาทำเครื่องเรือน เมื่อมีอายุ 30 ปีขึ้นไป เป็นพืชที่ตลาดทั่วโลกต้องการสูง ไม่มีการล้มตลาค มีราคาเป็นมาตรฐานสากล ไม่เหมือนพืชเศรษฐกิจตัวอื่นที่มีราคาขึ้นลงไม่แน่นอน ตลาคใหญ่อยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น จึงคาดการณ์ว่า ในอนาคตถ้ามีการส่งเสริมอย่างเต็มที่ไม่เกิน 10 - 20 ปี ข้างหน้า ประเทศไทยอาจเป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์มะคาเดเมียออกสู่ตลาดโลกในอันดับต้น ๆ

สำหรับ “มะม่วงหิมพานต์” เป็นพืชพื้นเมืองของอเมริกาใต้ และได้ขยายไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เข้ามาประเทศไทยโดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ นำมาจากอินเดีย ปี 2444 และมีการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปลูกให้ได้ผลผลิตสูงในประเทศไทย เป็นพืชที่ปลูกง่าย ต้านทานโรคแมลงศัตรูพืชได้ดี เจริญเติบโตเร็ว ทนแล้ง ให้ผลผลิตเร็วเพียงแค่ 2 ปี ให้ผลผลิตนานหลายสิบปี ดูแลรักษาง่าย ต้องอ้างอิงตามหลักวิชาการเกษตร เพื่อที่จะสามารถให้ผลผลิตสูง เป็นพืชที่ปลูกเพื่อสร้างรายได้เป็นอย่างดี ผลิตภัณฑ์เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคทั่วโลก เนื่องจากมีคุณค่าทางโภชนาการ มีกลิ่น และรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนี้ ที่เปลือกหุ้มเมล็ดจะมีน้ำมันออกฤทธิ์เป็นกรดอย่างแรง ถ้าถูกผิวหนังจะพองเป็นแผลเปื่อย แต่สามารถนำไปประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ทำสีย้อม ทำผลิตภัณฑ์ไม้ป้องกันปลวก มอด ใช้ในอุตสาหกรรมพลาสติก อุปกรณ์รถยนต์ กระเบื้องยางปูพื้น ฉนวนหุ้มสายไฟฟ้า เป็นต้น

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์พืชเคี้ยวมัน ทั้งมะคาเดเมียและมะม่วงหิมพานต์ เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ตลาดผู้บริโภคมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังพบว่า พื้นที่ปลูกยังมีวงจำกัด เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีความรู้ด้านการผลิต ตลอดจนการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น สำหรับมะคาเดเมียเป็นพืชที่มีพื้นที่ปลูกในพื้นที่สูง มีลักษณะเฉพาะ และยังมีส่วนที่เป็นวัสดุเหลือใช้จากผลผลิตจำนวนมาก เกษตรกรจึงมีความจำเป็นต้องได้รับความรู้ ด้านเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุด ตามแนวทางโมเดลเศรษฐกิจ BCG ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือก๊าซเรือนกระจกสู่สิ่งแวดล้อม ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคี้ยวมันเพื่อความยั่งยืน

(มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ สร้างอาชีพสร้างรายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคง และยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อมได้

3.วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

3.2 เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกร

3.3 เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร และเพิ่มศักยภาพการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

4. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

เกษตรกรผู้ปลูกพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) จำนวน 400 ราย

ดำเนินการในพื้นที่ 10 จังหวัด

ชนิดพืช : มะคาเดเมีย จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย ลำปาง เชียงราย ตาก ชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์

ชนิดพืช: มะม่วงหิมพานต์ จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน อุบลราชธานี ระนอง และจังหวัดอุดรธานี

5. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

5.1 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ให้มีคุณภาพดี เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์

5.1.1 คัดเลือกเกษตรกรกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย,มะม่วงหิมพานต์) กลุ่มละ 25 ราย จำนวน 16 กลุ่ม

5.1.2 อบรมและศึกษาดูงานสำหรับเจ้าหน้าที่และเกษตรกร จำนวน 1 ครั้ง

1) จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกร ด้านการผลิต การตลาด ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจร่วมกัน กำหนดเป้าหมายชนิดสินค้า กำหนดเนื้อหาหลักสูตรต่าง ๆ ตามความเหมาะสม รวมถึงเทคโนโลยีที่จำเป็น เหมาะสมต่อการพัฒนาความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกร

2) ศึกษาดูงาน เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่จริงในการเรียนรู้ตามความเหมาะสม และสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย,มะม่วงหิมพานต์)

5.2 กิจกรรมการจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ที่มีลักษณะอัตลักษณ์ของท้องถิ่นแต่ละจังหวัด

5.2.1 สำนักงานเกษตรจังหวัดและ/หรือสำนักงานเกษตรอำเภอคัดเลือกพื้นที่ปลูกพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย,มะม่วงหิมพานต์) ที่มีศักยภาพ โดยคัดเลือกเกษตรกรจากเกษตรกรเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการฯ ต่าง ๆ เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือเกษตรกรที่มีศักยภาพในพื้นที่ ฯลฯ ที่สามารถดำเนินการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย,มะม่วงหิมพานต์) สำหรับจัดทำเป็นแปลงต้นแบบการผลิตพืชเคี้ยวมัน (มะคาเดเมีย,มะม่วงหิมพานต์) ที่สามารถพัฒนาต่อยอด เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ จังหวัดละ 1 แปลง รวมจำนวน 10 แปลง โดยมีวิธีการคัดเลือก ดังนี้

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

8.1 ผลผลิต (output)

เกษตรกรผู้ผลิตพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) จำนวน 400 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ให้มีคุณภาพ นำไปสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์

8.2 ผลลัพธ์ (outcome)

เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์)

8.3 ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : เกษตรกรผู้ผลิตพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) จำนวน 400 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย

เชิงคุณภาพ : 1) เกษตรกรผู้ผลิตพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60

2) การผลิตสินค้าเกษตรมีประสิทธิภาพและมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 3

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ให้มีคุณภาพนำไปสู่การเป็นเกษตรอัตลักษณ์ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ พัฒนาคุณภาพพืชเคียวมัน (มะคาเดเมีย, มะม่วงหิมพานต์) ให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตร อัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10. การประเมินผลโครงการ

ติดตามจากระบบ e-project

11. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

1. กอง/สำนัก : สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
ชื่อ : นางสาวศันสนีย์ นิตธิธรรมยง
ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมไม้ยืนต้น
เบอร์โทรศัพท์ : 0 2940 6079
E-mail : perennial.doae@gmail.com
 2. ชื่อ : นางจันทิมาภรณ์ ศรีมงคล
ตำแหน่ง : นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
เบอร์โทรศัพท์ : 0 2940 6079
E-mail : perennial.doae@gmail.com
 3. ชื่อ : นายภาณุวัฒน์ เนียมสุวรรณ
ตำแหน่ง : นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
เบอร์โทรศัพท์ : 0 2940 6079
E-mail : perennial.doae@gmail.com
-